ГЛЕДАНЕ ВЪ ВЖТРЕШНОСТЬТА НА ЧОВѢШКОТО ТѢЛО

Болеститѣ, които измжчватъ човѣка и скжсяватъ живота му, сж безъ брой. За да се лѣкува правилно нѣкой боленъ, трѣбва най-напредъ да се опредѣли болестьта му. За тази цель докторитѣ преглеждатъ болния и го разпитватъ най-подробно: кжде го боли, кога го боли, непрекжснато ли се усѣща болката, или само понѣкога; изследватъ температурата на тѣлото му, пулса му, биенето на сърдцето му и прочее. Но има нѣкои болести, които мжчно се опредѣлятъ. За нѣкои такива е нужно микроскопическо изследване на храчкитѣ, или на кръвьта, за други — химическо изследване на стомашния сокъ или други нѣкои течности отъ неговото тѣло и тъй нататъкъ. Много сж инструментитѣ, съ които си служатъ лѣкаритѣ за опредѣляне на болеститѣ, но най-сложниятъ и най-чудниятъ отъ всички е **рьонтгеновиятъ апаратъ,** за който днесъ ще ви разкажа нѣщо. Това е единъ доста сложенъ апаратъ, който работи съ електрически токъ, прекаранъ презъ една голѣма стъклена тржба съ особена форма, въ която има силно разрѣдено въздухообразно тѣло. Въ тази тржба се образуватъ едни особени лжчи, наречени „рьонтгенови", съ помощьта на които се виждатъ и фотографиратъ вжтрешнитѣ органи на тѣлото: коститѣ, бѣлия дробъ, черния дробъ, стомаха, сърдцето и прочее. Нѣма да ви описвамъ този апаратъ, а ще ви разкажа само, какъ се работи съ него. Застава човѣкъ предъ апарата, докторътъ гледа презъ единъ екранъ (картонъ, намазанъ съ особено химическо вещество) и вижда много ясно коститѣ и по-мжтно (като сѣнка) другитѣ вжтрешни органи (сърдцето, бѣлия дробъ, черния дробъ, стомаха и пр.). По голѣмината на сѣнката, по нейнитѣ по-тъмни и по-свѣтли мѣста се познаватъ болеститѣ. По този начинъ се познава счупена кость, цироза на черния дробъ, туберкулоза на бѣлия дробъ или на коститѣ, камъни въ злъчния мѣхуръ, бжбрецитѣ или пикочния мѣхуръ, рана въ стомаха или дванадесетопръстника, погълнати твърди предмети, куршумъ или игла нѣкжде въ тѣлото и тъй нататъкъ.

Разгледайте помѣстенитѣ тука картини. На първата виждате една ржка, фотографирана съ рьонтгенови лжчи. Коститѣ се виждатъ много добре, а месото — като сѣнка. Между безименния и малкия пръстъ се вижда една игра, която е била забодена въ ржката. На втората картинка виждате една глава и нѣколко вратни прешлени. Три отъ зжбитѣ се виждатъ много тъмни, защото сж изкуствени (златни). Изобщо, рьонтгеновитѣ лжчи свободно минаватъ презъ повечето отъ предметитѣ (дърво, картонъ, вжгленъ, месо и пр.), които не съдържатъ металъ.

Д-ръ Стояновъ

ЗАСЛУЖИЛИ НА ЧОВѢЧЕСТВОТО

Вилхелмъ Конрадъ Рьонтгенъ, роденъ въ 1845 г. въ Ленепъ (Германия), професоръ по физика. Като перкарвалъ електрически токъ

презъ круксови тржби (голѣми тржби съ особена форма, пълни съ силно разрѣдени въздухообразни тѣла), той забележилъ, че нѣкои предмети, които се намирали задъ тия тржби, изглеждали повече или по-малко прозрачни. Отъ това той разбралъ, че въ круксовитѣ тржби се образуватъ нѣкакви лжчи, които могатъ да преминаватъ презъ тия тѣла, тъй както свѣтлината минава презъ прозрачнитѣ тѣла. Следъ продължителни изследвания той установилъ, че тия лжчи (които той нарекълъ хиксъ лжчи) минаватъ презъ повечето отъ предметитѣ, които не съдържатъ нѣкой металъ, а се задържатъ отъ металитѣ и отъ малко други предмети. По този начинъ той направилъ въ 1895 година едно отъ най-чуднитѣ и най-полезнитѣ открития. Тия лжчи, наречени отпосле по негово име „рьонтгенови лжчи", оказватъ извънредно голѣма полза при опредѣляне здравословното състояние на вжтрешнитѣ органи на човѣшкото тѣло. Съ тѣхъ се познава, дали нѣкой органъ (стомахътъ, черниятъ дробъ, далакътъ, сърдцето, бжбрецитѣ) се е разширилъ; дали въ стомаха, дванадесетопръстника или другаде има нѣкаква рана; дали и кжде нѣкоя кость е счупена или измѣстена и тъй нататъкъ. Тия и други нѣща се установяватъ или съ разглеждане на тѣлото презъ тия лжчи или чрезъ получаване съ тѣхъ на фотография, която отпосле се разглежда внимателно.

Работата съ рьонтгеновитѣ лжчи изисква голѣмо внимание и предпазливость.

Рьонтгенъ умрѣлъ въ 1923 година.

ИВАНЪ ВАЗОВЪ

На 22 септемврий т. г. се навършиха 20 г. отъ смъртьта на народния поетъ **Иванъ Вазовъ,** роденъ въ Сопотъ презъ 1850 г., а починалъ въ

София, на 22 септемврий 1921 г., на 71 г. възрасть.

Иванъ Вазовъ е най-видния нашъ поетъ. Цѣли 50 г. той не остави нито за мигъ перото. Презъ тия дълги години Вазовъ написа много стихотворения, разкази, романи, драми, описания на красиви кжтове отъ българската земя и пр., голѣма часть отъ които сж помѣстени въ читанкитѣ за отдѣленията и въ христоматиитѣ за прогимназиитѣ и гимназиитѣ. Въ своитѣ творения той възпѣва България, разказва за безпримѣрната храбрость на българина, прославя родния езикъ, описва хубоститѣ на земята ни и пр. Съчиненията му бликатъ съ голѣма обичь къмъ отечеството. Затова той е нашъ **народенъ поетъ.** Най-хубавитѣ му романи сж „Подъ игото", „Нова земя"; отъ стихотворнитѣ му сбирки — „Пряпорецъ и гусла", „Поля и гори", „Тжгитѣ на България", „Епопея на забравенитѣ"; поеми — „Грамада", „Загорка"; пжтни бележки — „Великата Рилска пустиня"; драми — „Бориславъ". „Къмъ пропасть" и др.

Въ този брой даваме три Вазови стихотворения.

БЛАГОДАРНИЯ ЛЕВЪ

(истинска случка)

Въ старо време имало роби. Това сж били хора, които победителитѣ въ нѣкоя война вземали измежду победенитѣ. На робитѣ се гледало като на животни: купували и продавали ги, и тѣхниятъ господарь ималъ право, ако иска, и да ги убие. Ето какво ни разказва единъ римски писатель отъ второто столѣтие следъ рождество Христово за единъ робъ.

Андроклесъ билъ робъ на единъ римски сенаторъ. Веднажъ той направилъ нѣкакво голѣмо престжпление и, като се боелъ, че ще го накажатъ съ бой, измжчване и смърть, избѣгалъ въ Африка и се скрилъ въ една пещеря, безъ да знае, че тя била жилище на единъ левъ. Малко следъ влизането му въ пещерята, въ нея влѣзълъ единъ голѣмъ и страшенъ левъ. Андроклесъ се изплашилъ ужасно, защото мислѣлъ, че левътъ веднага ще го разкжса. Но станало чудо: левътъ се приближилъ кротко при него и сложилъ на колѣнетѣ му голѣмата си лапа, която била облѣна съ кръвь. Андроклесъ разбралъ, че левътъ иска отъ него помощь, разгледалъ лапата и видѣлъ, че въ нея имало заврѣнъ единъ голѣмъ трънъ. Андроклесъ извадилъ внимателно трънa, на лева отлекнало, и той почналъ да се умилква около него, съ което искалъ да му изкаже своята благодарность. Скоро раната зарасла, и левътъ почналъ да излиза отъ пещерята, за да си търси храна. И всѣки пжть, като се връщалъ отъ ловъ, той раздѣлялъ плячката си съ Андроклеса. Следъ три месеца на Андроклеса дотегнало да живѣе въ пещерята, напусналъ я и тръгналъ да търси хора, но билъ хванатъ отъ римлянитѣ и отново изпратенъ въ Римъ, заедно съ много диви животни, които били предназначени за увеселение на римския народъ. Найголѣмото увеселение на римлянитѣ били цирковетѣ, въ които хвърляли робитѣ и пущали левове, тигри и други звѣрове да ги разкжсватъ. И ето, Андроклесъ билъ хвърленъ въ цирка (заедно съ други роби), и при тѣхъ пуснали дивитѣ звѣрове, които се нахвърляли върху робитѣ. Къмъ Андроклеса се отправилъ единъ грамаденъ левъ, но веднага се спрѣлъ, помирисалъ го и легналъ при краката му. Андроклесъ разбралъ, че това е сжщиятъ левъ, съ когото той бѣ живѣлъ въ пещерята. Зрителитѣ въ цирка останали много учудени отъ това, и императорътъ, който всѣкога посещавалъ цирка, веднага заповѣдалъ да доведатъ при него Андроклеса. Когато последниятъ му разказалъ, каъ е извадилъ трънa отъ лапата на лева и какъ левътъ отпосле дѣлилъ храната си съ него, императорътъ далъ свобода на Андроклеса и му подарилъ лева, съ когото той по-после си изкарвалъ прехраната, като показвалъ на хората, какъ дивиятъ звѣръ се отплащалъ съ приятелство за стореното му добро.

Разказва **Евгения**

СРЕЩА НА ШАРЪ

На снѣжний Шаръ върху лоба студенъ
Три български царя дойдоха за среща.
(Събрала ги бѣше орисница веща):
Симеонъ, Самуилъ и великий Асенъ.
И взоръ като впиха въ простора огроменъ,
Симеонъ горделиво извика тогазъ:
„Познахъ тѣзъ предѣли! Тукъ всичко ме помни.
Тѣзъ крайща пространни владѣлъ съмъ ги азъ.
Тогазъ Самуилъ къмъ синьото море
Посочи и викна: „До тамо владѣхъ!"
И славний Асенъ, духъ гордъ, проговори:
„Надъ онѣзъ вълни сини азъ знаме развѣхъ!"
Внезапно развѣ се тамъ нѣкакво знаме!
Позна го и съ радость възклилна Асенъ:
„Другари, поклонъ! Я гледайте: тамъ е
на мили ни правнуци сбждатий блѣнъ!"
А то приближи, поклони се тамъ леко
на тритѣ царе и понесе се пакъ.
Катъ орелъ вихрокрилъ, полетѣ надалеко
все на югъ, за да кацне на Охридский брѣгъ.
И дълго следяха съ очи възхитени
на родното знаме полета свещенъ.
И дълго йощъ гледаха тамъ насълзени
Симеонъ, Самуилъ и великий Асенъ.

ИВАНЪ ВАЗОВЪ

ОТЕЧЕСТВО ЛЮБЕЗНО

Отечество любезно, какъ хубаво си ти!
Какъ чудно се синѣе небето ти безкрайно,
какъ твоитѣ картини мѣняватъ се омайно!
При всѣки погледъ нови, по-нови красоти:
тукъ весели долини, тамъ планини гиганти;
земята пълна съ цвѣте, небето съсъ брилянти. .
Отечество любезно, какъ хубаво си ти!

Коя земя отъ тебъ е по-пъстра, по-богата?
Ти сбирашъ въ едно всички блага и дарове:
хлѣбъ, свила, рози, нектаръ, цвѣтя и плодове,
на Изтока свѣтлика, на Юга аромата;
горитѣ ти сж пълни съ хармония и хладъ,
долинитѣ съ триндафилъ, гърдитѣ съ благодать!
Коя земя отъ тебъ е по-пъстра, по-богата?

ИВ. ВАЗОВЪ

АЗЪ СЪМЪ БЪЛГАРЧЕ

Азъ съмъ българче. Обичамъ
наш'тѣ планини зелени.
Българинъ да се наричамъ —
първа радость е за мене.

Азъ съмъ българче свободно,
въ край свободенъ азъ живѣя.
Всичко българско и родно
любя, тача и милѣя.

Азъ съмъ българче и растна
въ дни велики, въ славно време.
Синъ съмъ на земя прекрасна,
синъ съмъ на юнашко племе.

Иванъ Вазовъ